

Mirabilis jalapa

Foto: Piet Kok

Nomenclatuur/Etymologie

De wetenschappelijke naam *Mirabilis jalapa* is samengesteld uit Latijn en een geografische verwijzing. Het geslacht *Mirabilis* komt van het Latijnse woord *mirabilis*, wat 'wonderlijk', 'verbazingwekkend' of 'prachtig' betekent, een verwijzing naar de bijzondere bloeiwijze en de vele kleuren die de bloemen kunnen aannemen. De soortaanduiding *jalapa* verwijst waarschijnlijk naar Xalapa (ook wel Jalapa genoemd), de hoofdstad van de staat Veracruz in Mexico, waar de plant oorspronkelijk vandaan komt, of naar de stad Jalapa in Guatemala. De Nederlandse naam, Nachtschone, verwijst naar het kenmerk dat de bloemen pas in de late namiddag of bij zonsondergang opengaan.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Taxonomie

Mirabilis jalapa is de meest bekende sierplant binnen het geslacht *Mirabilis*. De plant behoort tot een kleine familie die vooral bekend staat om zijn opvallende, vaak nachtbloeiende soorten.

- Rijk: *Plantae*
- Clade: Angiospermae
- Clade: Eudicotyledoneae
- Orde: *Caryophyllales*
- Familie: *Nyctaginaceae*
- Geslacht: *Mirabilis*
- Soort: *Mirabilis jalapa*

Synoniemen

De plant kent vele synoniemen als gevolg van de introductie in Europa in de 16e eeuw en de wereldwijde teelt, wat resulteerde in verschillende benamingen in de loop der tijd.

- *Nyctago jalapa*
- *Mirabilis dichotoma*
- *Mirabilis odorata*
- *Nyctago hortensis*
- *Nyctago versicolor*

Eventuele variëteiten cultivars

Mirabilis jalapa is een plant die zeer gewild is in de siertuin vanwege zijn unieke bloeikarakteristieken, waaronder de mogelijkheid dat aan één plant bloemen in verschillende kleuren groeien en zelfs één bloem meerdere kleuren of strepen kan vertonen. Er zijn verschillende kweekvarianten en cultivars ontwikkeld die zich richten op deze kleurenpracht. De plant wordt vaak verkocht als een mengsel van kleuren.

- 'Alba': Een cultivar die puur witte bloemen produceert.
- 'Orange Crush': Een variant met ongebruikelijke, helderoranje bloemen, een kleur die minder vaak voorkomt in de wilde populaties.
- 'Limelight': Deze cultivar wordt gewaardeerd om het jonge blad dat goudgeel uitloopt, hoewel het later in de zomer vaak naar lichtgroen verkleurt. De bloemen zijn vaak roze.
- 'Jing-Zhong-Ju' (Golden Bell): Een traditionele variëteit uit Azië, vaak met gele of bontgekleurde bloemen.
- 'Red': Een cultivar die zich richt op de dieprode of magentakleurige bloemen.
- 'White-Red' of 'Yellow-Red': Dit zijn benamingen die vaak worden gegeven aan planten die bloemen produceren die in sectoren of strepen (*flakes*) van twee kleuren zijn verdeeld.

Familie

Mirabilis jalapa behoort tot de familie *Nyctaginaceae*, ook wel de Nachtschonefamilie genoemd. Deze familie omvat ongeveer 30 geslachten en meer dan 300 soorten, voornamelijk kruidachtige planten en struiken die in tropische en subtropische gebieden voorkomen. Een ander bekend geslacht in deze familie is *Bougainvillea*. De bloemen van veel soorten in deze familie gaan pas open in de schemering.

Hoogte

De Nachtschone is een stevige, kruidachtige en bossige plant die snel groeit. De volwassen hoogte ligt meestal tussen de 60 en 100 centimeter, maar onder ideale omstandigheden in warmere klimaten kan de plant een hoogte van 2 meter bereiken. De plant heeft dikke, vertakte en vaak vierkante stengels.

Bloemkleur

De bloemen van *Mirabilis jalapa* zijn trompet- of trechtervormig en komen voor in een breed scala aan levendige kleuren, waaronder wit, geel, roze, rood en magenta/violetblauw. Een uniek kenmerk is de variabiliteit in bloemkleur, waarbij één plant vaak bloemen in verschillende pure kleuren kan dragen, of zelfs individuele bloemen met verschillende kleuren, zoals gestreepte of gevlekte patronen, een fenomeen dat wordt toegeschreven aan onvolledige dominantie.

Bladkleur

De bladeren van de Nachtschone zijn eirond tot hartvormig, hebben gladde randen en groeien tegenoverstaand aan de stengels. De bladkleur is frisgroen en geeft de plant een volle, gezonde uitstraling. Sommige cultivars, zoals 'Limelight', kunnen een geelgroen of lichtgroen blad hebben.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Mirabilis jalapa* is lang en strekt zich uit van de vroege zomer (juni/juli) tot de eerste vorst in de herfst (oktober). Het meest opvallende aan de bloei is de opening van de bloemen. Ze openen zich pas in de late namiddag, meestal tussen 16.00 en 20.00 uur, en blijven de hele nacht geopend totdat ze de volgende ochtend sluiten. Op bewolkte dagen kunnen de bloemen soms langer open blijven.

Standplaats

De plant prefereert een standplaats in de volle zon tot lichte halfschaduw. De grond moet goed doorlatend, voedselrijk en liefst kalkrijk zijn, hoewel hij tolerant is ten opzichte van verschillende bodemsoorten. Goede drainage is cruciaal, aangezien de vlezige, knolvormige wortels gevoelig zijn voor rotting bij te natte omstandigheden, vooral in de winter. De plant verdraagt korte perioden van droogte.

Herkomst

Mirabilis jalapa is oorspronkelijk afkomstig uit tropische en subtropische gebieden van Midden- en Zuid-Amerika, met name Mexico tot Nicaragua. De plant werd al door de Azteken gecultiveerd, zowel voor medicinale als voor sierdoeleinden, en arriveerde in Europa in de vroege 16e eeuw, waarna hij zich over de tropische en warmere gematigde zones verspreidde.

Soort Gewas

In de tropen is de Nachtschone een meerjarige, kruidachtige vaste plant (*perennial herb*) die een knolvormige verdikte wortelstok vormt. In gematigde klimaatzones, zoals Nederland en België, wordt hij meestal als een eenjarige plant gekweekt. De plant is een halfheester vanwege de ietwat houtachtige basis.

Vermeerderingswijze

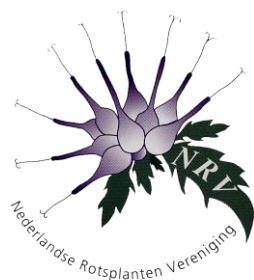
De vermeerdering van *Mirabilis jalapa* is zeer eenvoudig en gebeurt voornamelijk via zaad. De grote, zwarte, erwachtige zaden ontkiemen snel en kunnen binnenshuis worden voorgezaaid vanaf maart of direct buiten in de volle grond na de laatste vorst (meestal na IJsheiligen). De plant kan ook worden vermeerderd door de knolvormige wortelstokken in het voorjaar te planten, nadat deze vorstvrij zijn overwinterd.

Klimaatzone (usda-zones)

Mirabilis jalapa is niet winterhard in de meeste gematigde klimaten. De plant is officieel winterhard in USDA Zones 9 tot 11, wat betekent dat hij geen vorst verdraagt. In koudere zones (zoals Zone 8 en lager) wordt de plant gekweekt als eenjarige, tenzij de wortelknollen in de winter worden opgegraven en vorstvrij worden bewaard.

Insecten

De bloemen van *Mirabilis jalapa* openen zich pas in de avond en verspreiden dan een sterke, zoete geur. Dit maakt ze zeer aantrekkelijk voor nachtelijke bestuivers. De plant wordt voornamelijk bestoven door nachtvlinders (*Sphingidae* of pijlstaartvlinders) met een lange tong. Overdag, wanneer de bloemen gesloten zijn, is de plant minder actief in het aantrekken van insecten, maar gedurende de nachtelijke uren dient de plant als belangrijke nectarbron.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:162591-2>

https://en.wikipedia.org/wiki/Mirabilis_jalapa <https://www.tuinplantenwinkel.nl/mirabilis-jalapa-mix.html> <https://www.compo.be/nl/advies/planten/tuinplanten/nachtschone>

https://www.pacificbulbsociety.org/pbswiki/index.php/Mirabilis_jalapa

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat (<i>Mirabilis jalapa</i>)
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Mirabilis</i> (wonderlijk), <i>jalapa</i> (uit Xalapa, Mexico). Nederlandse naam: Nachtschone.
Taxonomie	Familie: <i>Nyctaginaceae</i> , Geslacht: <i>Mirabilis</i> , Soort: <i>M. jalapa</i> .
Synoniemen	<i>Nyctago jalapa</i> , <i>Mirabilis dichotoma</i> .
Eventuele variëteiten en cultivars	'Alba' (wit), 'Orange Crush' (oranje), 'Limelight' (geelgroen blad), 'Red', gemengde zaden.
Familie	<i>Nyctaginaceae</i> (Nachtschonefamilie).
Hoogte	60 tot 100 centimeter (tot 2 meter in de tropen).
Bloemkleur	Wit, geel, roze, rood, magenta. Vaak meerdere kleuren en patronen aan één plant.
Bladkleur	Frisgroen.
Bloeiperiode	Juli tot en met oktober (vanaf late middag tot ochtend).
Standplaats	Volle zon tot halfschaduw, goed doorlatende, voedselrijke en kalkrijke grond.
Herkomst	Midden- en Zuid-Amerika (Mexico tot Nicaragua).
Soort Gewas	Meerjarige knolachtige vaste plant (in gematigde zones eenjarige plant).
Vermeerderingswijze	Zaaien (eenvoudig) of knolvormige wortelstokken.
Klimaatzone (usda-zones)	USDA Zones 9 tot 11 (niet winterhard in koudere zones).
Insecten	Trekt vooral nachtvlinders (pijlstaartvlinders) aan vanwege de sterke geur in de avond.